

Cap a *La netedat*

LLIBRES / POESIA / 12 MARÇ, 2019

Camins de lectura a partir d'«Intro/Extra» de Sebastià Alzamora

Si tota lectura és lenta, la lectura d'un poema encara ho és més, sobretot si tenim present que en poesia la bona lectura passa sempre per la relectura. Només així podem arribar a entendre-hi alguna cosa, només així podrem relacionar el poema amb la resta del recull i amb l'obra anterior i els seus referents. La lectora, el lector, per interpretar el que hi llegeix, no té altra eina que la comparació. Així, de manera intuïtiva, intenta relacionar el text, per semblant o per contrari, amb aquelles lectures o experiències que ha viscut anteriorment, per acotar el poema dins d'una tendència, dins d'un món. Aquest procediment per intentar establir un joc de relacions i un sentit no és únic dels lectors de poesia, és clar, però en aquest cas és més manifest, per dos motius: primerament perquè la desautomatització del llenguatge hi juga a favor, en el sentit que dóna més pes als mots. També perquè les paraules ja duen en si mateixes una deixa, una herència de la qual no es poden desprendre: arrosseguen, en certa manera, el significat que han tingut en tots els altres usos anteriors, que les han prenyades d'una densitat que va més enllà del que ens en pugui dir la definició del diccionari.

Tot aquest preàmbul —que pot caure fàcilment en l'evidència o en l'obvietat— és per explicar que quan vaig llegir per primer cop el vers «Què vols que et digui, semblant, germà meu?» vaig pensar en *Famous Blue Raincoat*, de Leonard Cohen. Després vaig pensar en «Al lector» de *Les flors del mal* de Baudelaire, però en un segon terme. Suposo que va ser així perquè la sintaxi també porta l'herència de què parlàvem, i la frase, objectivament, té més semblança amb el primer, que diu «and what can I tell you, my brother, my killer...», que no pas amb el segon, que resa el famós «Hypocrite lecteur, — mon semblable, — mon frère !» o «hipòcrita lector, germà que te m'assembles!» en la traducció de Llovet.¹ El vers que ho va desencadenar tot, per cert, es troba dins el poema «Intro / Extra», que és el primer que trobem a *La netedat* de Sebastià Alzamora, i diu així:

Intro/Extra

(UN PEU A L'AIRE)

Ja plou, ja xiula el vent. Ja ve l'insomni:
per què no dorms? L'esforç de reprimir
la por t'hauria d'abatre, la por
de l'endemà, el temor del que una nit
pot arribar a passar mentre ets inconscient.
Hauries de poder dormir el son dels cansats,
però no dorms. Dins la fosca perfecta

xiula el vent, endevines una aranya,
algú diu el teu nom i t'esgarrija.

Hauries de poder oblidar-ho tot,
qui has volgut ser i que s'han cregut que eres,
hauries de dormir un hivern sencer
per poder compensar la trencadissa.
Però no pots dormir.

Dins la fosca perfecta
dels porticons rere els quals t'arreceres,
amb el coixí pansit i rebregat,
endevines el vent, potser una aranya,
i et fa l'efecte que algú et crida
pel nom, aquest senyal que et representa
però en el qual tampoc t'hi reconeixes.

(Què vols que et digui, semblant, germà meu?
Has tingut un excés d'oportunitats,
i les has malvenut, una per una,
a canvi d'una estona més de son.)

Aquesta intuïció primera, doncs, em podia servir per interpretar el poema? Provem-ho. Per començar, si revisem la lletra de Cohen, ràpidament hi trobarem altres paral·lismes: L. Cohen, qui signa la carta, també té insomni —«it's four in the morning»—; també es dirigeix a un tu que no acabem de saber, d'entrada, qui és. Jo coneixia *Famous Blue Raincoat* de temps enrere, de no haver-m'hi fixat gaire però haver-la cantada molt. Recordo que me la va recomanar un amic, i que llavors va venir el dia que vam sortir de festa amb aquest i una altra i la vam cantar tota la nit. Ens n'agradava l'arrossegament de la veu, la guitarra, aquell tros que deia «Your famous blue raincoat was torn at the shoulder...» Potser perquè la vaig descobrir amb ells dos, i amb mi fèiem tres, o potser perquè és el que sembla en un primer moment, sempre vaig pensar que tot anava d'un triangle, d'un amant que tenia una parca blava, que hi era abans, però que havia acabat marxant. Però després de llegir «Intro/Extra» vaig tornar a escoltar-la i a llegir-ne la lletra, i alguna cosa no acabava de funcionar. Després, fent-ne una recerca ràpida, vaig veure que se sabia que era Cohen qui tenia una parca blava, i que es podria dir que la carta anava dirigida a un company imaginari, que era ell mateix. En comptes d'un tercer real, doncs, ens trobem davant d'un jo fosc, el doble de qui escriu la carta —o el semblant, el germà, l'assassí. Pensar en ell mateix en un moment del passat i no reconèixer-s'hi crea un desdoblament i un remordiment posterior —que a la cançó és, segurament, la causa de l'insomni. Per què no s'hi reconeix? La cançó és poc clara, però podríem dir que el seu jo fosc és el jo gelós —o jo infidel?—; el que és important és que es dirigeix a un Cohen que era ell mateix en el passat, que actuava d'una manera en la relació amb la Jane, la seva dona, que ara troba vergonyosa i que va abandonar fa temps. Així, com a lectora, desfeia el camí fet: la recepció del poema d'Alzamora em feia canviar la lectura que tenia de *Famous blue raincoat*, i alhora em feia canviar el record de la meva experiència personal —ara encara ens veia, aquella nit d'hivern, més innocents, més dolçament estúpids. I al mateix temps, sense l'experiència personal i la cançó de Cohen, hauria llegit de la mateixa manera el poema d'Alzamora?

Tornem ara a «Intro/Extra»: amb aquesta nova llum sembla lògic que, en aquest cas, també som davant d'un discurs a un mateix. Hi trobem, per tant, un altre desdoblament, un problema d'identitat no resolt —«i et fa l'efecte que algú et crida / pel nom, aquest senyal que et representa / però en el qual tampoc t'hi reconeixes»—, que anirem retrobant al llarg de tot el poemari. També hi ha un remordiment, i una por del que vindrà, i tot plegat és l'instigador d'aquest insomni i de bona part del poemari. Com ja hem dit abans, «Intro/Extra» és el poema que obre *La netedat* (2018) i, precisament per això, ens introdueix els temes principals que aniran madurant i s'aniran repetint al llarg de tot el volum, que ara per ara sabem que són la identitat, la por a l'esdevenidor, el remordiment.

La netedat, per cert, està format per quatre parts, que són: «Vestigis», «Animals», «Marines» i «La netedat», aquest últim és un poema llarg fet per un conjunt de dècimes blanques que crea una mena de calidoscopi d'imatges que acaben dibuixant un tot, semblant a un trencaclosques. «Intro/Extra», però, es troba fora d'aquests quatre apartats, com una porta oberta que duu a una casa amb diverses cambres. Posar un poema

d'aquestes característiques dins d'un poemari no és nou, és clar, ho ha fet d'altra gent abans; ho va fer, per exemple, Baudelaire amb el poema «Al lector» de *Les flors del mal*. Cal recordar, a més, que Alzamora sempre ha estat delicat en «l'arquitectura», tant en el metre i la forma dels poemes com en la cura i l'estructura dels poemaris. Així, doncs, potser cal preguntar-se: i si Alzamora, quan deia «Què vols que et digui, semblant, germà meu?», volia fer referència a Baudelaire, en comptes de Cohen? I si tot el que hem explicat fins ara es tractés simplement d'un error?

Recordem que a «Al lector» Baudelaire presenta els pecats humans, que són indefugibles, i afirma que els nostres remordiments sempre són falsos, lleugers. Ens agrada el mal, el plaer i els vicis mentre esperem la mort, i d'entre tots, n'hi ha un que és el pitjor, que ens agrada més, i és l'enuig —l'*spleen*, el tedi, l'avorriment... Tants noms per una sensació que preferiríem no viure! Però aquesta, certament, és important en el poemari d'Alzamora, perquè n'és, indubtablement, el punt de partida; sovint hi és relacionat amb la son —«Has tingut un excés d'oportunitats, / i les has malvenut, una per una, / a canvi d'una estona més de son», diu al final d'«Intro/Extra»—, també amb la mandra, amb la incapacitat de revertir una situació, amb l'estancament o la repetició.

Baudelaire, poeta maleït i asocial, marginat i camuflat alhora entre la multitud, intentarà fugir de l'*spleen* sense aconseguir-ho i, al voltant d'aquesta reflexió, en sortirà *Les flors del mal*. El volum està dividit semblantment a *La netedat*, amb «Al lector», que farà de porta d'entrada a diverses parts, intentarà evadir-se del tedi mitjançant l'observació de la vida quotidiana i urbanita a «Quadres parisencs» o amb els paradisos artificials, a «El vi», o amb els plaers de la carn, a «Les flors del mal». El resultat, però, sempre serà la caiguda i el retorn a aquest tedi, fins al punt que l'única sortida possible serà «La mort», última part del recull. Podríem dir que Alzamora, fins ara, sempre havia fet el paper de Baudelaire català, si ens hi fixem una mica: des de l'estirabot d'«El príncep a la picota» fins a *La part visible* (2009), havia destacat per ser un autor sense lirisme i virtuós, però també per ser provocador, irònic, i sobretot crític, tant amb el panorama literari català com amb la societat, desencantat de tot. Ho deia [Pere Ballart](#)² referint-se precisament a *La part visible*, quan deia que al llibre hi havia

(...) el fastig de la realitat (del sexe, del país, de l'escriptura) i on la voluntat de semblar terrible no aconsegueix amagar del tot, per fortuna, un innegable do per retratar actituds socials i inconfessables misèries privades.

Aquest «semblar terrible», però, és el que ja no trobem a *La netedat*. Fart de paradisos artificials, a l'últim poemari d'Alzamora hi trobem el camí que va de l'*spleen* a la netedat, un recorregut que, més que voler atrapar un ideal, busca una felicitat senzilla. Si la porta d'entrada era aquest *spleen* d'«Intro/Extra», la sortida, l'última dècima de «La netedat» i del poemari que duu el mateix nom, ens apareix més amable: cantar una cançó pop —*You've Got the Love*, de Florence and the Machine—, comprar pa a la benzinera, no dependre de res ni de ningú, prendre's menys seriosament, sembla que sigui l'última alternativa possible a l'atzucac. Així, *Les flors del mal* i *La netedat* tenen un mateix punt de partida, que és el tedi, però els seus camins es bifurquen en el desenvolupament: Baudelaire va cap a «La Mort», Alzamora escull la vida o, perquè no soni tan cursi, la netedat.

Ambdues lectures —Cohen, Baudelaire— semblen plausibles. Pot ser que Alzamora pensés només en Cohen, o només en Baudelaire, en tots dos alhora o en cap d'ells, però l'exercici de lectura, el recorregut per referents i l'anàlisi del text ens menen, al capdavant, a unes conclusions que semblen vàlides: «Intro/Extra» és un poema que introdueix els temes centrals de *La netedat*, que són la por de l'esdevenidor i de la mort, el remordiment per accions passades i el tedi conseqüent —i tot això, a més, amb una senzillesa només aparent, que fa que en una primera llegida sembli un poema gairebé improvisat, natural. Partint d'aquest estat de tedi presentat en el primer poema, *La netedat* busca una reflexió i una sortida viable a la mort, i troba, com a única resposta possible, la felicitat senzilla i absurda, inexplicable.

Imatge de l'article:

Retrat de Sebastià Alzamora, de *Julio César Pérez*.

1. Baudelaire, Charles (2010). *Les flors del mal* (Jordi Llovet, trad.). Barcelona: edicions 62. [🔗](#)
2. Ballart, Pere. (2 de maig de 2009). «Animalada». *Avui*, p. 14. [🔗](#)

GEMMA MEDINA | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Rubí, 1989). És llicenciada en Filologia Catalana i Teoria de la Literatura i va cursar un màster d'Edició. És editora i correctora *freelance*. Ha publicat articles i ressenyes a *Núvol*, *Reduccions* i *La Directa*. És cofundadora de la col·lecció de plaquettes de poesia «Els papers d'iscols». Actualment viu a Budapest.

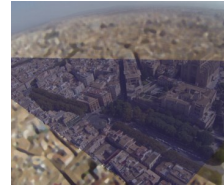
Articles relacionats

Pedrolo, l'elefant contagiós (II)

«El somni és una segona vida»: *Les Quimeres* de Gérard de Nerval

«Des de sempre i per sempre, tot flueix». Notes d'una lectura de *Fourmillante*

Llibres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Política de privacitat
Copyleft

© LA LECTORA 2018